

Електронне наукове фахове видання "Ефективна економіка" включено до переліку наукових фахових видань України з питань економіки (Наказ Міністерства освіти і науки України від 29.12.2014 № 1528)

**Ефективна
ЕКОНОМІКА**

Дніпропетровський державний
аграрно-економічний університет

№ 11, 2014 [Назад](#) [Головна](#)

УДК 330.3

*А. А. Орлова,
к. е. н., доцент ДВНЗ «Кіровоградський національний технічний університет»*

ДЕРЖАВНА ІНВЕСТИЦІЙНО - ІННОВАЦІЙНА ПОЛІТИКА РОЗВИТКУ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ

*A. A. Orlova,
Ph.D., associate professor SHEE «Kirovograd National Technical University»*

STATE INVESTMENT - INNOVATIVE POLICY OF INDUSTRIAL ENTERPRISES OF UKRAINE

В статті викладено результати дослідження з питань державної інвестиційно - інноваційної політики розвитку промислових підприємств. Визначено, що Україні потрібна така економічна політика, яка б сприяла розвитку індустріального суспільства і прискоренню процесів переростання його у постіндустріальне суспільство. Для цього в Україні є всі необхідні умови: наявність потужного науково-технологічного потенціалу; здатність розробляти і впроваджувати високі технології; наявність наукомісткого високотехнологічного виробництва. Визначено, що активна державна політика інвестиційно - інноваційного розвитку промислових підприємств України сприятиме оновленню виробничо-технічної бази, дозволить певним чином подолати кризові явища. В підсумку це дозволить суспільству отримати оновлене виробництво, збалансувати державний бюджет, надати нові робочі місця, підвищити матеріальне становище населення країни, тобто матиме позитивні соціально-економічні наслідки.

The article presents the results of a study on public investment - innovative policy of industrial enterprises. It is determined that Ukraine needs economic policies to facilitate the development of industrial society and accelerate the transformation of it into the post-industrial society. Ukraine posses all necessary conditions to realize this: the presence of strong scientific and technological capacity; ability to develop and introduce high technology; the availability of high-tech science-intensive production. It is also founded out that active government policy of investment - innovative development of industrial enterprises in Ukraine will contribute to the renewal of production and logistics, which will definitely help overcome the crisis developments. As a result, this will allow the society to update production, balance the state budget, provide workplaces, increase the financial situation of the population, i.e. this will have positive social and economic consequences.

Ключові слова: *інвестиційно-інноваційна політика, державне регулювання, промислові підприємства, інноваційна активність, інвестиційна активність.*

Keywords: *investment and innovation policy, government regulation, industry, innovative activity, investment activity.*

Постановка проблеми. Світовий ринок інвестицій характеризується конкуренцією за реальні інвестиції, пріоритетним інвестуванням процесів реіндустріалізації і модернізації. Інвестування промисловості України перебуває у кризі, причинами якої є недосконале інституційне середовище, деіндустріалізація економіки, переважання споживчого кредитування над інвестиційним. Рейтинги інвестиційної привабливості України станом на 01.01.2014 р. засвідчують погіршення захисту прав власності, злиття політичних і бізнесових інтересів, посилення тиску на бізнес, втрату незалежності судової системи [9].

Провідна роль у створенні умов для ефективної організації інвестиційної діяльності та формування високо привабливого інвестиційного клімату традиційно належить державі. Саме держава в рамках реалізації державної економічної політики здійснює провідний вплив на формування показників загальної інвестиційної моделі. Вважається, що ця політика справляє помітний вплив і на показники інноваційної активності в економіці [4, с. 52]. Саме тому актуальним є питання щодо державної інвестиційно-інноваційної політики розвитку промислових підприємств України.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Питанням державної інвестиційно-інноваційної політики розвитку підприємств України займалися такі вчені, як: Андрюшків А.П. [1], Захарін С.В. [4], Волков О.І., Денисенко М.П., Гречан А.П. [6], Бова Т. В. [3], Горник В.Г., Дачій Н.В. [2], Лицур І.М. [7] та інші.

Формулювання цілей статті. Мета дослідження – висвітлити результати дослідження з питань державної інвестиційно – інноваційної політики розвитку промислових підприємств України.

Виклад основного матеріалу дослідження. Господарська система при всій своїй достатності й автономності не може існувати у вакуумі, ізолювано від інших підсистем людського соціуму. Вона ефективно функціонує в рамках певного соціального порядку і в умовах політичної стабільності при дотриманні загальноприйнятих правил гри у всіх сферах громадського життя, у тому числі й в економіці, які забезпечуються, головним чином, державою [3, с. 33].

Згідно з вимогами часу основою стратегічного курсу розвитку України, її визначальними пріоритетами мають стати розробка та реалізація державної політики, спрямованої на структурну модернізацію господарського комплексу, якнайшвидший його перехід до інноваційного розвитку і становлення України як високотехнологічної держави.

Сучасна ринкова економіка не може обійтися без державного регулювання інноваційно-інвестиційного процесу. Вивчення особливостей цього процесу дозволило виявити причини, що обумовлюють необхідність державного регулювання:

- першорядна роль технологічного прогресу в забезпеченні стійкого економічного розвитку;
- окремі суб'єкти господарювання не в змозі здійснювати дорогі проекти, які не дають безпосереднього економічного ефекту;
- інноваційні проекти в більшості випадків характеризуються досить тривалим строком окупності й високим ступенем ризику, що є на перешкоді для приватних інвесторів;
- існують інновації, що взагалі не мають комерційного виміру: фундаментальні, соціальні, екологічні, військові дослідження тощо;
- багато наукових досягнень є ефективними лише у випадку великомасштабного впровадження. Окремі суб'єкти господарювання мають обмежену виробничу базу й ринки збуту, через це у «підприємства-одинака» інноваційні інвестиції можуть виявитися недостатньо прибутковими;
- економічний ефект інновацій визначається результатами діяльності, що виходять за рамки окремих підприємств. Значна частка інноваційних ефектів проявляється поза сферою вкладення коштів первісного інвестора;

— державне втручання компенсує прагнення підприємств монополізувати ефект від науково-технічних досягнень. Формування патентно-ліцензійних механізмів дозволяє захистити інтереси й права учасників інноваційної діяльності й суспільства в цілому [3, с. 35].

Досить важливим фактором впливу на фінансове становище того чи іншого підприємства є значне сповільнення розвитку науки і техніки, інноваційного підприємства. Відомо, що більшість вітчизняних підприємств неохоче впроваджують в практику своєї діяльності науки досягнення. Це більше за все пов'язано із браком коштів, що досить вагомо впливає на прибутковість національного виробництва.

Важливим елементом здійснення структурних зрушень вітчизняної економіки, розвитку інноваційного сектору виступають інвестиції. Інтенсивний розвиток інвестиційної діяльності забезпечить ринкову трансформацію економіки, сприятиме її входженню у світове співтовариство, створенню валютних резервів, необхідних для модернізації виробництва тощо. Розвиток та динаміка інвестиційних процесів формують стратегічну основу сталого економічного зростання розвинених країн. Однак, оцінюючи ситуацію, яка склалася в Україні, робимо висновок, що наша держава значно відстає в питаннях, які стосуються інвестиційної діяльності від економічно розвинених країн світу [5].

Зауважимо, що згідно із статтею 11 Закону України «Про інвестиційну діяльність» державне регулювання інвестиційної діяльності здійснюється з метою реалізації економічної, науково-технічної і соціальної політики виходячи з цілей та показників економічного і соціального розвитку України, державних та регіональних програм розвитку економіки, державного і місцевих бюджетів, зокрема передбачених у них обсягів фінансування інвестиційної діяльності. При цьому створюються пільгові умови інвесторам, що здійснюють інвестиційну діяльність у найбільш важливих для задоволення суспільних потреб напрямках, насамперед соціальній сфері, технічному і технологічному вдосконаленні виробництва, створенні нових робочих місць для громадян, які потребують соціального захисту, впровадженні відкриттів і винаходів, в агропромисловому комплексі, в реалізації програм ліквідації наслідків Чорнобильської аварії, у виробництві будівельних матеріалів, в галузі освіти, культури, охорони культурної спадщини, охорони навколишнього середовища і здоров'я [8].

Виходячи з інтересів інвестора, світова практика: виробила певну систему заходів, спрямовану на заохочення залучення інвестицій. До них можна віднести:

- фінансові стимули: дотації, кредити, процентні субсидії; прями субсидії; зниження цін на землю і використання робочої сили, що зайнята на суспільних роботах, при будівництві нових підприємств; податкові пільги;

- нефінансову допомогу: ділове консультування, підготовка менеджерів, аналіз ринкової кон'юнктури; спрощені процедури реєстрації і ліцензування; цільове професійне навчання; передача новим підприємствам держзамовлень;

- покращення ділового клімату: оздоровлення довкілля і розвиток інфраструктури; відкриття земельних банків і будівництво біржових споруд; організація підприємницьких рад і корпорацій для сприяння економічному розвитку [1, с. 46-47].

У науковій літературі існують різні підходи щодо класифікації механізмів державного управління. Залежно від того, які саме проблеми і як вирішуються із застосування конкретному механізму державного управління, він може бути складним (комплексним) і включати в себе декілька самостійних механізмів. Комплексний механізм державного управління може складатися із таких видів механізмів:

- економічного (механізми державного управління грошово- валютною, інноваційною, кредитною, податковою, інвестиційною діяльністю тощо);

- мотиваційного (сукупність командно-адміністративних та соціально-економічних стимулів, що спонукають державних службовців до високоефективної роботи);

- організаційного (об'єкти, суб'єкти державного управління, їх цілі, завдання, функції, методи управління та організаційні структури, а також результати їх функціонування);

- політичного (механізми формування економічної, соціальної, фінансової, промислової політики тощо);

- правовою (нормативно-правове забезпечення: закони і по станови Верховної Ради України, укази Президента, постанови і розпорядження Кабінету Міністрів України тощо) [3, с. 44-45].

Економічне зростання на основі використанні інновацій надає можливість стверджувати вченим-фахівцям про інноваційний тип розвитку економіки на відміну від застійного, еволюційного, екстенсивного. Курс на інноваційний розвиток в Україні означає, що перехід економіки в новий якісний стан має здійснюватися завдяки активізації інноваційних підприємств, що дозволить реорганізувати національну економіку. В Україні для реалізації стратегії інноваційного розвитку є в наявності всі необхідні передумови, серед яких слід назвати науково-технічний, виробничий та кадровий потенціал інноваційно-активних промислових підприємств, що визначає конкурентні переваги нашої країни.

Одним із найбільш поширених механізмів державного впливу на забезпечення інноваційно орієнтованої перебудови структури економіки є законодавче стимулювання інноваційної діяльності на всіх її етапах і створення нормативно-правового середовища [2, с. 102-103].

Державне управління здійснюється за рахунок реалізації певних програми або заходів. Але ці заходи чи програми самі по собі, тобто як нормативні приписи, не можуть бути ефективними доти, поки їх не задіяти, запровадити [3, с. 41-43].

Здійснення інноваційної діяльності на промисловому підприємстві передбачає, перш за все, розробку взаємопов'язаних планів науково-дослідних та проектно-конструкторських робіт, маркетингу, фінансування, матеріально-технічного та кадрового забезпечення, а також планів виробництва. Такий взаємозв'язок визначений логікою інноваційного процесу та послідовністю етапів інноваційного циклу. Сьогоднішня умова господарювання промислових підприємств потребує необхідність формування так званого «стратегічного набору», що являє собою певну ієрархію взаємопов'язаних стратегій, а саме поєднання корпоративної стратегії, конкурентних стратегій за окремими бізнес-напрямами з числа можливих альтернатив, товарно-продуктових стратегій за напрямками діяльності, ресурсних стратегій, функціональних чи локальних стратегій для кожної з функціональних підсистем підприємства [6].

Серед чинників, які впливають на інноваційно-інвестиційний розвиток промислових підприємств доцільно виділити наступні: техніко-економічні, організаційно-управлінські, соціально-психологічні, інформаційно-комунікативні та правові [7].

Для активізації розвитку інноваційної інфраструктури у відповідності із завданнями розбудови інноваційно-орієнтованої економіки необхідно:

- вдосконалити механізм державного регулювання процесу розвитку інноваційних структур. Зосередити на вищому рівні органів влади вирішення питань про створення умов для їх розвитку й ефективного функціонування, прийняття рішень про створення національних інноваційних структур - спеціальних економічних зон і технополісів;

- регіоналізувати державну інноваційну політику, зокрема в частині надання повноважень регіональній та міській владам для прийняття остаточних рішень про розвиток інноваційних структур;

- скоординувати зусилля всіх органів державної влади на підтримку створення в Україні регіональних і технологічних мереж інноваційних структур, на сприяння їх інтеграції в європейську і світову інноваційну мережу [3, с. 108-109].

Велике значення у розв'язанні проблем державної підтримки інноваційної діяльності відіграватиме нещодавно створений Державний реєстр технопарків та інноваційних структур інших типів. Останній можна розглядати як один з важливих елементів інфраструктури виробництва у сфері інновацій.

Інноваційна стратегія структурної перебудови економіки повинна визначати пріоритет інновації як системного процесу у визначенні напрямів розвитку нових секторів економіки та виведення з обороту застарілих традиційних економічних структур третього та другого технологічних укладів на засадах еволюційної економіки, що передбачає найвищу повагу до гуманітарних цінностей, ставить особистість в епіцентрі інноваційних процесів [7, с. 108-109].

Державна політика інвестування промисловості має формуватися в рамках державно-приватного партнерства та прозорості системи держзамовлень. На виконання Розпорядження КМУ «Про схвалення Концепції розвитку державно-приватного партнерства в Україні на 2013-2018 роки» необхідно розробити механізм взаємодії між органами державної влади, органами місцевого самоврядування, приватним сектором та інститутами громадянського суспільства з метою об'єднання та ефективного використання реальних інвестицій. Вітчизняні та іноземні експерти висловлюють думку про те, що поєднання національних інтересів і переваг з інвестиційно-інноваційним потенціалом приватних структур можливе тільки в разі зменшення імперативу публічного права у інституційному регулюванні господарської діяльності і надання підприємцям та інвесторам більшої свободи в рамках приватного права і громадянського суспільства [9].

Активна державна інвестиційно - інноваційна політика розвитку промислових підприємств України сприятиме оновленню виробничо-технічної бази, дозволить певним чином подолати кризові явища. В підсумку це дозволить суспільству отримати оновлене виробництво, збалансувати державний бюджет, надати нові робочі місця, підвищити матеріальне становище населення країни, тобто матиме позитивні соціально-економічні наслідки.

Висновки. Отже, Україні потрібна така економічна політика, яка б сприяла розвитку індустріального суспільства і прискоренню процесів переростання його у постіндустріальне суспільство. І тут слід зазначити, що для цього в нашій країні є всі необхідні умови: наявність потужного науково-технологічного потенціалу; здатність розробляти і впроваджувати високі технології; наявність наукомісткого високотехнологічного виробництва.

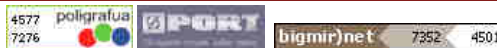
Література.

1. Андрушків І.П. Інвестування регіональної економіки та його ефективність в Україні: монографія / І.П. Андрушків, О.Д. Вовчак, Н.М. Рушишин ; Львів. комерц. акад. — Л., 2010. — 192 с.
2. Горник В.Г., Даций Н.В. Інвестиційно-інноваційний розвиток промисловості: Монографія. - К.: Вид-во НАДУ, 2005. - 200 с.
3. Державна інноваційно-інвестиційна політика України: теорія, методологія, напрями розвитку: монографія / Т. В. Бова ; Донец. держ. ун-т упр. — Донецьк: Юго-Восток, 2011. — 450 с.
4. Захарін С.В. Інвестиційне забезпечення інноваційно-технологічного розвитку економіки: монографія / С. В. Захарін ; Київ. нац. ун-т технологій та дизайну. — К., 2011. — 344 с.
5. Іваночко С.С., Свінцов О.М. Суть та види інвестицій // Науковий вісник НЛТУ. – 2011. – Вип. 21.15. – с.181-186.
6. Інноваційний розвиток промисловості України / О.І. Волков, М.П. Денисенко, А.П. Гречан та ін.; Під ред. проф. О.І. Волкова, проф. М.П. Денисенка. – К.: КНТ, 2006. – 648 с.
7. Лицур І. М. Чинники формування інноваційно-інвестиційної політики сталого розвитку [Електронний ресурс] / І. М. Лицур, Ю. В. Лимич // Ефективна економіка. – 2013. – № 9. - Режим доступу до ресурсу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2299>.
8. Про інвестиційну діяльність: Закон України від 18 вересня 1991 р. Електронний ресурс. — Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1560-12>
9. Сухоруков А. І. Інституційні засади розвитку інвестиційної діяльності у промисловості України [Електронний ресурс] / А. І. Сухоруков – Режим доступу до ресурсу: <http://www.niss.gov.ua/articles/1577/>.

References.

1. Andrushkiv, I.P. Vovchak, O.D. and Rushchysyn, N.M. (2010), *Investuvannia rehionalnoi ekonomiky ta yoho efektyvnist v Ukraini* [Investing regional economy and its effectiveness in Ukraine], Lviv. komerts. akad., Lviv, Ukraine, p.192.
2. Hornyk, V.H. and Datsii, N.V. (2005), *Investytsiino-innovatsiinyi rozvytok promyslovosti* [Investment and innovative development of industry], Vyd-vo NADU, Kyiv, Ukraine, p.200.
3. Bova, T. V. (2011), *Derzhavna innovatsiino-investytsiina polityka Ukrainy: teoriia, metodolohiia, napriamy rozvytku* [State innovative investment policy of Ukraine: Theory, Methodology, directions of development], Donets. derzh. un-t upr., Yuho-Vostok, Donetsk, Ukraine, p.450 s.
4. Zakharin, S.V. (2011), *Investytsiine zabezpechennia innovatsiino-tekhnohichnoho rozvytku ekonomiky* [Investment software innovation and technological development of economy], Kyiv. nats. un-t tekhnolohii ta dyzainu, Kyiv, Ukraine, p.344.
5. Ivanochko, S.S. and Svintsov, O.M. (2011), “Sut ta vydy investytsii”, *Naukovyi visnyk NLTU*, vol. 21.15, pp.181-186.
6. Volkov, O.I. Denysenko, M.P. Hrechak, A.P. and other (2006), *Innovatsiinyi rozvytok promyslovosti Ukrainy* [Innovative development of industry in Ukraine], KNT, Kyiv, Ukraine, p.648.
7. Lytsur, I. M. and Lymych, Yu. V. (2013), “Chynnyky formuvannia innovatsiino-investytsiinoi polityky staloho rozvytku”, *Efektivna ekonomika*, vol. 9, [Online], available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2299>.
8. The Verkhovna Rada of Ukraine (1991), The Law of Ukraine "Pro investytsiinu diialnist", 18.09.1991, [Online], available at: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1560-12>
9. Sukhorukov, A. I. “Instytutsiini zasady rozvytku investytsiinoi diialnosti u promyslovosti Ukrainy”, [Online], available at: <http://www.niss.gov.ua/articles/1577/>.

Стаття надійшла до редакції 20.11.2014 р.

ТОВ "ДКС Центр"